

- scentralizowanie służby bhp, w wyniku czego kierownicy sklepów pozbawieni są na bieżąco wsparcia fachowego w organizowaniu pracy w bezpieczny sposób.

Należy podkreślić, że przyczyną wielu nieprawidłowości jest scentralizowane zarządzanie, co w przypadku popełnienia błędu, generowało szereg naruszeń na terenie całego kraju. Z drugiej strony – istniejące pomiędzy centrami organizacyjnymi znaczące różnice w nasileniu poszczególnych nieprawidłowości wskazują na pewną samodzielność każdego z nich, względnie na różne stosowanie zaleceń i rozwiązań narzuconych przez centralę firmy.

Z ustaleń inspektorów pracy wynika, że systematyczne kontrole prowadzone od kilku lat w sklepach sieci „Biedronka” spowodowały, że **podjęto działania mające na celu poprawę warunków pracy** (np. wyposażono sklepy w wózki jezdniowe napędzane elektrycznie).

Ponadto w roku 2007 przeprowadzono w sieci „Biedronka” 194 kontrole wynikające z realizacji bieżących zadań (rozpatrywanie skarg, kontrole w okresach przedsięwziętych, odbiory).

D. Kontrole placówek sieci „Selgros”

Na przełomie stycznia i lutego 2007 r. przeprowadzono kontrole we wszystkich 11 placówkach należących do sieci „Selgros” oraz w centrali sieci.

Kontrole objęły kompleksową ocenę przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania uprawnień związkowych.

Prawna ochrona pracy

W wyniku kontroli stwierdzono w 9 placówkach nieprawidłowe prowadzenie ewidencji **czasu pracy** dla 488 pracowników (88% skontrolowanych), np. nieewidencjonowanie pełnego czasu pracy (rejestracja wyłącznie pełnych godzin), nieodnotowywanie pracy w porze nocnej i godzinach nadliczbowych. W 8 sklepach nie przestrzegano pięciodniowego tygodnia pracy oraz **zaniżono wynagrodzenia za godziny nadliczbowe** (421 pracownikom nie wypłacono kwoty 31,5 tys. zł; zaniżenia wynagrodzenia za godziny nadliczbowe wystąpiły przede wszystkim z powodu zastosowania błędnej metody ustalania stawki godzinowej).

W 6 placówkach nie zapewniano pracownikom przysługującego nieprzerwanego **odpoczynku** oraz nieprawidłowo sporządzano **umowy o pracę**, w 5 – stwierdzono niewypłacenie dodatku za pracę w nocy, jak również nieprawidłowości w treści świadectw pracy.

Nieudzielanie raz na 4 tygodnie niedzieli wolnej od pracy oraz nierespektowanie przepisów o udzielaniu urlopu wypoczynkowego stwierdzono w 3 placówkach.

Problemem generującym konflikt pomiędzy pracodawcą a organizacją związkową było rozwiązanie umów o pracę z 3 pracownikami będącymi członkami Tymczasowego Komitetu Założycielskiego Związku Zawodowego NSZZ „Solidarność”. Na skutek interwencji inspektorów pracy przywrócono ich do pracy. Pracodawca zobowiązał się ponadto do odstąpienia od praktyki zatrudniania pracowników na długoterminowe umowy na czas określony.

Kontrola w centrali spółki wykazała **nieprawidłowości w treści regulaminu** pracy, np.: nakładanie na pracowników obowiązków niewynikających z przepisów; nieustalenie zasad prania i konserwacji odzieży roboczej; nieokreślenie miejsca i czasu wypłaty wynagrodzenia za pracę.

Kontrola regulaminu wynagradzania ujawniła m.in., że niektóre postanowienia mają charakter dyskryminujący.

Bezpieczeństwo pracy

Najczęściej ujawniane nieprawidłowości dotyczyły:

- wyposażenia pracowników w odzież i obuwie robocze (689 pracowników w 6 placówkach nie wyposażono w odzież i obuwie robocze);
 - wykorzystywania ciągów komunikacyjnych do magazynowania towarów (w 6 placówkach);
 - niewłaściwego magazynowania towarów – w 5 placówkach towary składowane były w sposób zagrażający wypadkiem (składowano towary o dużych gabarytach na najwyższych półkach regałów w magazynie).
- Ponadto w 4 placówkach stwierdzono:
- brak lub niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy światłem dziennym;
 - nieudostępnianie pracownikom instrukcji bhp na stanowisku pracy;
 - niewyposażenie 196 pracowników w środki ochrony indywidualnej, głównie w ochrony nóg;
 - niedostateczne wyposażenie pomieszczeń higienicznosanitarnych;
 - niepoddanie 14 pracowników przeszkoleniu w dziedzinie bhp.

Inspektorzy pracy ujawnili 24 przypadki **rażącego naruszenia przepisów** powodujących bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia pracowników. Wstrzymali więc prace w celu zapobieżenia wypadkom przy pracy. Naruszenia przepisów polegały głównie na użytkowaniu niesprawnych maszyn (bez urządzeń ochronnych lub sterowniczych) oraz przekroczeniu dopuszczalnych mas transportowanych ręcznie towarów.

Skierowania 12 pracowników **do innych prac** (6 wydanych decyzji) dotyczyły głównie naruszeń przepisów w zakresie stosowania środków ochrony indywidualnej i ręcznego przemieszczania ponadnormatywnych ciężarów przez kobiety.

Wypadki przy pracy w placówkach sieci „Selgros” w latach 2004–2006

Wyszczególnienie	2004 r.	2005 r.	2006 r.
Liczba wypadków ogółem	51	65	64
w tym: śmiertelnych	0	0	0
ciężkich	0	0	1
Wskaźnik częstości	25	28	25

Podczas kontroli placówek handlowych inspektory pracy zebrali informacje o wypadkach przy pracy, jakie miały miejsce w latach 2004–2006. Szczegóły dane liczbowe zestawiono w tabeli.

Jak wynika z powyższego zestawienia, wskaźnik częstości **wypadków** przy pracy w placówkach sieci „Selgros” jest bardzo wysoki – wynosił za rok 2006 – 25, podczas gdy wskaźnik ten dla całej gospodarki narodowej wyniósł w 2006 r. 8,83, a dla sekcji „Handel i naprawy” – 4,69. Skutki tych wypadków miały jednak charakter lekkich urazów (w 2006 r. zanotowano w rejestrach tylko 1 wypadek ciężki).

Stwierdzono również, że zespoły powypadkowe wskazywały zwykle przyczyny wypadków leżące po stronie pracowników (dot. ich niewłaściwych zachowań), a nie dostrzegały przyczyn organizacyjnych, takich jak: brak nadzoru nad wykonywaniem prac, zła organizacja pracy, niewyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej, brak stosownych zapisów w instrukcjach wykonywania prac.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości:

- niedostateczna znajomość przepisów prawa pracy lub ich niewłaściwe stosowanie i interpretacja;
- lekceważenie zagrożeń wypadkowych przez osoby z nadzoru;
- niewłaściwe wykonywanie zadań przez służbę bhp – na co, w ocenie inspektorów, miało wpływ jej scentralizowanie (np. instrukcje bhp lub tabele przydziału odzieży i obuwia roboczego, a także środków ochrony indywidualnej opracowywane były na szczeblu centralnym, bez uwzględniania potrzeb poszczególnych placówek);
- mała pojemność magazynów w stosunku do dostaw towarów;
- brak stosownych instrukcji bhp na stanowiskach pracy.

7. Zagrożenia u osób pracujących w placówkach ochrony zdrowia przy ręcznych pracach transportowych

W 2007 r. skontrolowano 245 zakładów opieki zdrowotnej (175 zakładów opiekuńczo-leczniczych i 70 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych) publicznych i niepublicznych, zatrudniających ogółem

42,7 tys. pracowników, w tym ponad 35 tys. kobiet. Z własnych kuchni korzystało 112 zakładów. W pozostałych zakładach posiłki przywożone były z zewnątrz przez inne podmioty gospodarcze. Pralnie funkcjonowały w 47 zakładach. W pozostałych zakładach prowadzenie usług pralniczych pracodawcy zlecieli wyspecjalizowanym firmom zewnętrznym. Przy pracach obciążających układ mięśniowo-szkieletowy zatrudnionych było ogółem 5368 pracowników, w tym przy pracach związanych z ręcznym dźwiganiem i przenoszeniem pacjentów – 3230 pracowników (głównie – pielęgniarki i sanitariuszki), a przy innych pracach związanych z ręcznym dźwiganiem ciężarów – 2138 pracowników, w tym 1350 salowych i sprzątaczek oraz 635 pracowników kuchni i 153 pracowników pralni.

W skontrolowanych zakładach w latach 2004–2006 wydarzyło się ogółem 1401 wypadków przy pracy (454 – w 2004 r., 434 – w 2005 r., 513 – w 2006 r.), w tym 114 wypadków związanych z obciążeniem układu mięśniowo-szkieletowego (w 2004 r. – 24, w 2005 r. – 40, w 2006 r. – 50). Poszkodowanych na skutek obciążeń układu mięśniowo-szkieletowego było ogółem 109 osób, w tym 104 kobiety – **pielęgniarki i sanitariuszki, które uległy wypadkom podczas wykonywania prac związanych z podnoszeniem i przenoszeniem pacjentów. Pozostałym wypadkom uległy pracownice zatrudnione w kuchni i pralni podczas dźwigania ciężarów** (worków z warzywami, worków z bielizną) przekraczających wartości normatywne. Doznanymi urazami były głównie urazy kręgosłupa na odcinku lędźwiowo-krzyżowym i dyskopatie pourazowe kręgosłupa, a ponadto urazy rąk (nadgarstki, palce) i stóp. **Urazy powypadkowe skutkowały w większości wypadków długotrwałymi zwolnieniami lekarskimi** (nawet do 170 dni), a łączna liczba dni niezdolności do pracy z powodu wypadków wyniosła 7456. Zespoły powypadkowe – jako przyczyny większości wypadków – podały wykonywanie pracy w niedostatecznej obsadzie (jednoosobowo) i brak ostrożności. W 6 protokołach powypadkowych zespół powypadkowy wskazał jako jedną z przyczyn brak urządzeń pomocniczych ułatwiających podnoszenie i przemieszczanie pacjentów i we wnioskach profilaktycznych zalecił ich zakup. W pozostałych wnioskach profilaktycznych zalecano z reguły wykonywanie prac związanych z dźwiganiem pacjentów w zwiększonej obsadzie osobowej oraz omówienie wypadku z pracownikami podczas szkolenia bhp. W 16 protokołach powypadkowych zespół